

Social Cohesion and Development

Vol 10, No 2 (2015)

Ο Διαθρησκευτικός Διάλογος στην Ελλάδα: Η Συνάντηση Επιστήμης, Κοινωνίας και Πολιτικής μέσα από δύο Ημερίδες

Σταύρος Πανταζόπουλος

doi: [10.12681/scad.9981](https://doi.org/10.12681/scad.9981)

Copyright © 2016, Σταύρος Πανταζόπουλος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Πανταζόπουλος Σ. (2016). Ο Διαθρησκευτικός Διάλογος στην Ελλάδα: Η Συνάντηση Επιστήμης, Κοινωνίας και Πολιτικής μέσα από δύο Ημερίδες. *Social Cohesion and Development*, 10(2), 169–171. <https://doi.org/10.12681/scad.9981>

Ο Διαθρησκευτικός Διάλογος στην Ελλάδα: Η Συνάντηση Επιστήμης, Κοινωνίας και Πολιτικής μέσα από δύο Ημερίδες

Δύο συζητήσεις με επίκεντρο το διαθρησκευτικό διάλογο διοργανώθηκαν στην Ελλάδα το πρώτο εξάμηνο του 2015 στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου «Δίκτυο συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών για θέματα διαθρησκευτικού διαλόγου και άσκησης θρησκευτικών πρακτικών». Το έργο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος 2013 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών (ETE) και υλοποιήθηκε από το Δήμο Αθηναίων (ΔΑΕΜ Α.Ε.), σε συνεργασία με την Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη (ΕΠ.Ε.Κ.Σ.Α.) και το Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος (Δ.Κ.Ε.Ε.). Στόχος του έργου ήταν η ενίσχυση της ένταξης των μεταναστών μέσω της δημιουργίας ενός forum ανταλλαγής εμπειριών, απόψεων και ιδεών σε θρησκευτικά θέματα και λατρευτικές πρακτικές.

Η πρώτη συζήτηση-Ημερίδα με τίτλο «Ο διαθρησκευτικός διάλογος στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Η επιστημονική προσέγγιση» διοργανώθηκε με τη συνεργασία του ΜΠΣ του τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Τη συζήτηση χαιρέτησε ο Αναπληρωτής Πρύτανης Καθηγητής κ. Ε. Πρόντζας ο οποίος τόνισε τις ιστορικές διαστάσεις του διαθρησκευτικού διαλόγου και τη σημασία ανάλογων πρωτοβουλιών, ενώ ο Κοσμήτορας Σχολής Κοινωνικών Επιστημών και Ψυχολογίας, Καθηγ. Θ. Σακελλαρόπουλος υπογράμμισε τη συμβολή παρόμοιων εγχειρημάτων στην κοινωνική συνοχή και την διαπολιτισμική ανάπτυξη. Ο Σέργιος Βοϊλας, Επιστημονικός Συνεργάτης του Διορθόδοξου Κέντρου Εκκλησίας της Ελλάδος παρουσίασε την πορεία του διαθρησκευτικού διαλόγου στο πλαίσιο του έργου και παρέθεσε τις δράσεις και τις επαφές της ομάδας υλοποίησης του έργου σε εννέα χώρες της ΕΕ. Ακολούθως, ο Αντώνης Παπαρίζος, Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου στο Τμήμα Κοινωνιολογίας ανέπτυξε την κοινωνιολογική προσέγγιση του διαθρησκευτικού διαλόγου, με έμφαση στην ανάγκη έναρξής του από την ίδια την κοινωνία. Ο Χάρης Μελετιάδης, επίσης Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου στην, με ιστορικά παραδείγματα διανθισμένη, ομιλία του εξήρε την οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας και την ανάγκη συμμετοχής όλων των πολιτισμικών συνόλων στον διαθρησκευτικό διάλογο. Η κα. Αθανασία Ιωάννου, Προϊσταμένη του Τμήματος Κοινωνικής Ένταξης στο Υπουργείο Εσωτερικών υπογράμμισε την ανάγκη ο διαθρησκευτικός διάλογος να ξεκινά κυρίως από την κοινωνία, από τον κοινό τρόπο ζωής των ανθρώπων και τις κοινές αξίες. Επεσήμανε μάλιστα το γεγονός ότι οι σημερινές συγκρούσεις χαρακτηρίζονται κατά κύριο λόγο από τον οικονομικό και πολιτικό τους χαρακτήρα και λιγότερο από τον θρησκευτικό. Ο Μάρκος Παπακωνσταντής, Δρ. Νομικής, συνεργάτης ΕΠΕΚΣΑ και επιστημονικός υπεύθυνος του έργου παρουσίασε το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ αναφορικά με τις θρησκευτικές ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, αναδεικνύοντας ειδικότερα την αξία του διαθρησκευτικού διαλόγου. Η συζήτηση ολοκληρώθηκε με την εισήγηση του Κωνσταντίνου Βέρρα, Διευθύνοντος Συμβούλου της ΔΑΕΜ ο οποίος παρουσίασε την συνολική πορεία υλοποίησης του έργου, με έμφαση στη λειτουργία της ηλεκτρονικής πύλης διαλόγου. Η συζήτηση που ακολούθησε με τους συμμετέχοντες ανέδειξε -για μια ακόμα φορά- την ανάγκη της κοινωνιολογικής και όχι της δογματικής προσέγγισης, καθώς και της σημασίας συμμετοχής των εκπρόσωπων όλων των θρησκευτικών δογμάτων και λατρευτικών πρακτικών στις δράσεις του έργου.

Η δεύτερη συζήτηση-Ημερίδα πραγματοποιήθηκε στο Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδας στην Ιερά Μονή Πεντέλης με στόχο την ανάδειξη του διαθρησκευτικού διαλόγου και

της συμβολής του στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα και την Ευρώπη, με ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή της λειτουργίας της ηλεκτρονικής πύλης και του δικτύου διαλόγου στην επίτευξη του εν λόγω στόχου. Στον χαιρετισμό του ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Παιδείας Γ. Καλαντζής, Γενικός Γραμματέας Θρησκευμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων αναφέρθηκε στην ανάγκη αποφυγής μετατροπής ενός αντικειμενικού ζητήματος σε αντικείμενο θρησκευτικού φανατισμού και σύγκρουσης. Ο Καθηγητής Θ. Σακελλαρόπουλος,, επεσήμανε από την πλευρά του την ανάγκη διαχωρισμού των εννοιών διάλογος (ο οποίος γίνεται με στόχο την ειρηνική συζήτηση) και αντιπαράθεσης που έχει ως στόχο την επιβολή της μιας άποψης έναντι των υπολοίπων.

Στην πρώτη συνεδρία, ο Καθηγητής Μ. Μπέγζος, Κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής Αθηνών, αναφέρθηκε στο γεγονός ότι ο διαθρησκευτικός διάλογος συνιστά πλέον μια πραγματικότητα, σε αντίθεση με παλαιότερες περιόδους κατά τις οποίες συνιστούσε μια αναγκαιότητα. Τις απόψεις τους για τον διαθρησκευτικό διάλογο διατύπωσαν ο Σεβασμιώτατος Επίσκοπος Θερμοπυλών κ. Ιωάννης, Διευθυντής του Διορθοδόξου Κέντρου της Εκκλησίας της Ελλάδος ως εκπρόσωπος του κκ. Ιερωνύμου, Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος. Ο Σεβασμιώτατος επανέλαβε και επεσήμανε το γεγονός ότι η σημερινή προσπάθεια έχει ως επίκεντρο τη συμβίωση και το σεβασμό του άλλου. Την ίδια στιγμή, δεν δίστασε να τονίσει ότι οι σχετικές προθέσεις παραμένουν σε αρκετές περιπτώσεις σε επίπεδο ρητορείας, καθώς οι συμβαλλόμενοι προτιμούν την αποφυγή αναγνώρισης του ζητήματος. Στο πλαίσιο αυτό, επεσήμανε την απουσία ύπαρξης στην Ελλάδα ενός διαθρησκευτικού Συμβουλίου, ως αποτέλεσμα της πεποιθήσης περί της μη αναγκαιότητάς του. Η κα. Doris Peschke, Γενική Γραμματέας της Churches' Commission for Migrants in Europe, επεσήμανε επίσης τη δυσκολία αποδοχής των άλλων θρησκειών. Αναγνωρίζοντας ότι η επαφή μεταξύ ατόμων διαφορετικών θρησκειών είναι πλέον ευκολότερη, δεν δίστασε να επισημάνει ότι την ίδια στιγμή η επαφή αυτή καθίσταται πιο ρηχή από παλαιότερα. Αναφερόμενη στα πρακτικά βήματα που μπορούν να γίνουν για την προώθηση του διαθρησκευτικού διαλόγου αναφέρθηκε στην ανάγκη επικοινωνίας των θεμελιωδών αξιών μεταξύ των διαφορετικών θρησκευτικών κοινοτήτων. Η δημιουργία ενός αισθήματος βεβαιότητας συνιστά ένα πρόσθετο βήμα, στο βαθμό που ενθαρρύνει την επικοινωνία με άλλους. Η Peschke ολοκλήρωσε την ομιλία της με αναφορά στην ανάγκη θρησκευτικής παιδείας ως αναγκαίου στοιχείου για την προώθηση του διαθρησκευτικού διαλόγου.

Ο don Roberto Cherubini, από την κοινότητα του Sant'Egidio, αναφέρθηκε στο συχνό λάθος της αντιμετώπισης των μεταναστών ως συμπαγούς συνόλου. Αναφερόμενος και αυτός με τη σειρά του στα πρακτικά μέτρα που μπορούν να ληφθούν ανέδειξε τα ακόλουθα: Πρώτον, τη σημασία της εκπαίδευσης στο σχολείο, καθώς συνιστά το πρώτο σημαντικό βήμα για την ενσωμάτωση. Δεύτερον, το ρόλο των θρησκευτικών αρχηγών, όχι μόνο σε ανώτερο επίπεδο, αλλά και σε αυτό της κοινότητας καθώς καλούνται να προωθήσουν τον διάλογο μέσω της παροχής στήριξης στο σύνολο των μελών της κοινότητας, ανεξαρτήτως θρησκευτικών πεποιθήσεων. Η φιλοξενία μεταναστών και προσφύγων συνιστά την έμπρακτη απόδειξη της αλληλεγγύης, δίνοντας ταυτόχρονα την αίσθηση ενός κοινού μέλλοντος. Τρίτον, την εκπαίδευση των εκπαιδευτών: στο πλαίσιο αυτό το μάθημα των θρησκευτικών καλείται να αποκτήσει το χαρακτήρα ενός μαθήματος πολιτικής αγωγής, ενώ ως κρίσιμο ζήτημα τίθεται η ικανότητα του καθηγητή να διδάξει χωρίς να φανατίζει. Όπως αναδείχθηκε και μέσα από το γόνιμο διάλογο που ακολούθησε πρόκειται για σειρά μέτρων που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν και από τις ελληνικές αρχές.

Ο κ. Μ. Παπακωνσταντής, Δρ. Νομικής αναφέρθηκε στο πρόσφατο νόμο (4301/2014) για την οργάνωση της νομικής μορφής των θρησκευτικών κοινοτήτων τονίζοντας ότι στόχος του νομοθέτη δεν είναι η επιβολή ομοιομορφίας στον τρόπο λειτουργίας των θρησκευτικών κοινοτήτων, αλλά

αντιθέτως η διαφύλαξη των διαφορών τους. Παράλληλα, αναφέρθηκε στη δυνατότητα επικοινωνίας και ενδυνάμωσής τους μέσω των νομικών εκπροσώπων. Ο κ. Η. Τουλιάς, Δρ. Κοινωνικών Επιστημών, Σύμβουλος Εκπαίδευσης επεσήμανε όχι μόνο το ρόλο που καλείται να διαδραματίσει το μάθημα των θρησκευτικών στο ελληνικό σχολείο, αλλά και τη συμβολή λοιπών μαθημάτων όπως τα μαθήματα γλώσσας ή η κοινωνιολογία μέσω του εμπλουτισμού τους με νέα ερωτήματα.

Οι δυνατότητες και η λειτουργία της πύλης η οποία θα φιλοξενείται για πέντε χρόνια στο Δήμο της Αθήνας παρουσιάστηκαν από τον Αντιπρόεδρο της ΔΑΕΜ Α.Ε. Η πλατφόρμα παρέχει ειδικότερα ένα forum διαρκούς και σταθερού διαθρησκευτικού διαλόγου μεταξύ μεταναστών ανεξαρτήτου θρησκεύματος, δημόσιων λειτουργών, εκπροσώπων ΜΚΟ και συλλόγων μεταναστών, διαπολιτισμικών μεσολαβητών, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στη διαμόρφωση ενός ειρηνικού και ανεκτικού περιβάλλοντος ευημερίας και προόδου. Για θέματα οργάνωσης του διαλόγου μίλησαν επίσης οι Tribis Khalid, President of the Arab - Hellenic Centre for Culture & Civilization, ο Asef Farjam, Διαπολιτισμικός Μεσολαβητής- Αφγανιστάν, ο Qayum Tayyb, μετανάστης από το Κασμίρ, η Irina – Constanta Nazaruk, Θεολόγος, Κοινωνική Επιστήμων.

Μέσα από τις δύο Ημερίδες αναδείχτηκαν με ιδιαίτερη ένταση τα θέματα διαλόγου μεταξύ των θρησκειών στην Ελλάδα και την Ευρώπη ενώ τονίστηκε η σημασία ενός τέτοιου διαλόγου στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών και την ειρηνική συνύπαρξη των λαών.

Σταύρος Πανταζόπουλος
Πάντειο Πανεπιστήμιο